

Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği (Barnason Efficacy Expectation Scale)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği (Barnason Efficacy Expectation Scale)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17256>

Özet

Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği (BEBÖ), bireylerin belirli bir davranış veya görevi başarıyla yerine getirme yeteneklerine olan inançları, yani öz-yeterlik duyguları ölçmek üzere tasarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu spesifik versiyon, Sevcan Avcı tarafından 2011 yılında Türkiye'ye uyarlanmış ve özellikle kardiak cerrahi geçiren hastaların rehabilitasyon sürecine ilişkin etkililik beklentilerini değerlendirmeye odaklanmaktadır. Ölçek, hastaların iyileşme döneminde gerekli olan karmaşık sağlık davranışları (ilaç kullanımı, diyet, egzersiz vb.) ne kadar başarılı bir şekilde uygulayacaklarına dair algılarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Ölçeğin Türk popülasyonu için uyarılma çalışması, psikometrik özelliklerinin belirlenmesi ve klinik araştırmalarda kullanılabilirliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Orijinal ölçek, hemirelik ve kardioloji alanlarında yaygın olarak kullanılan bir araç olup, Avcı'nın çalışması ile Türk sağlık sistemine kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Etkililik Beklentisi, Öz-Yeterlik, Kardiak Cerrahi, Barnason Ölçeği, Uyarılma, Psikometrik Ölçek, Rehabilitasyon.

Yazarlar

Uyarılma çalışmasının sorumlu yazarı: Sevcan Avcı

Amaç

Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği'nin (BEBÖ) temel amacı, Sosyal Bilişsel Kuram çerçevesinde, kardiak cerrahi geçirmiş bireylerin cerrahi sonrası iyileşme ve yaşam tarzı değişikliklerini sürdürme becerilerine yönelik beklentilerini ölçmektir. Bu beklentiler, hastanın tedaviye uyumunu ve uzun vadeli sağlık sonuçlarını güçlü bir şekilde etkilediği için, bu araçların kullanımı klinik hemirelik girişimlerinin planlanmasında kritik rol oynamaktadır.

Ölçeğin Türkiye uyarılması, kültürel ve dilsel etkililiği sağlayarak, Türk hasta popülasyonunda kardiak rehabilitasyon alanındaki araştırmaların kalitesini artırmayı hedeflemiştir. Bu, özellikle davranışsal müdahalelerin etkinliğini değerlendirmede standart bir ölçüm aracı sunar.

Yapı

Ölçek, Bandura'nın Öz-Yeterlik kavramının alt bileşeni olan 'Etkililik Beklentisi' (Efficacy Expectation) yapısını ölçer. Etkililik Beklentisi, bir kişinin belirli bir davranışla gerçekleştirebileceğine dair kişisel yargıdır. Kardiak cerrahi alanında bu yapı, hastanın

aşağıdaki alanlardaki inancınızı kapsar:

Fiziksel aktiviteyi sürdürme ve artırma yeteneği.
Diyet ve beslenme kısıtlamalarına uyma becerisi.
Stres yönetimi ve duygusal zorluklarla başa çıkma.
Diyet rejimine sadık kalma.

Bu beklentiler, sadece hastanın ne yapacağını değil, aynı zamanda zorluklarla karşılaşırken ne kadar çaba göstereceğini ve ne kadar dayanıklı olacağını da belirler.

Geçerlik

Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği'nin (Kardiak Cerrahi Versiyonu) Türkiye için geçerlik çalışmaları, Sevcan Avcı'nın 2011 tarihli yüksek lisans tezinde detaylı olarak ele alınmıştır. Kaynak içerikte geçerlik bilgisi '-' olarak belirtilmiş olsa da, bir uyarılma çalışması'nın doğası gereği, yapı geçerliği (faktör analizi yoluyla) ve içerik geçerliği (uzman görüşleri ile) analizlerinin yapıldığını varsayılmaktadır.

Geçerlik çalışmaları, ölçeğin gerçekten de kardiak cerrahi hastaların etkinlik beklentilerini ölçtüğünü, kültürel bağlama uygunluğunu ve orijinal ölçeğin teorik yapıya korunduğunu doğrulamaya amaçlanmıştır. Detaylı geçerlik katsayıları için Avcı'nın orijinal tezine başvurulması gerekmektedir. Tez, YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir durumdadır.

Güvenirlik

Kaynak içerikte güvenilirlik bilgisi '-' olarak belirtilmiştir. Ancak, bir uyarılma çalışmasında ölçeğin iç tutarlılığını ve kararlılığını gösteren güvenilirlik analizleri zorunludur. Genellikle bu analizler şunları içerir:

Çok Tutarlılık Güvenirliği: Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanarak maddelerin birbiriyle ne kadar tutarlı olduğunu incelenir. Yüksek bir katsayı, maddelerin aynı yapıyı ölçtüğünü gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Ölçeğin zaman içinde kararlılığını belirlemek için belirli bir aralıkla aynı denek grubuna tekrar uygulanması ve sonuçların korelasyonunun incelenmesi.

Avcı'nın çalışması, bu ölçeğin Türk popülasyonunda tutarlı ve güvenilir sonuçlar ürettiğini kanıtlanmalıdır. Güvenirlik katsayıları'nın ayrıntıları, Avcı (2011) tezinde bulunabilir.

Faktör Analizi

Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği'nin orijinal yapıya çok boyutlu olabilir. Türkiye uyarılması sırasında, ölçeğin kardiak cerrahi hastalar üzerindeki yapısal geçerliğini incelemek amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin Türk kültüründe de orijinalde

amaçlanan psikolojik boyutlar? ölçüp ölçmedi?ini kontrol etmek için önemlidir.

Uyarlama çal??mas?nda, genellikle Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) veya Do?rulamalı Faktör Analizi (DFA) kullan?larak ölçe?in faktör yükleri ve faktör yap?s? incelenmi? ve kardiyak rehabilitasyon ba?lam?na özgü boyutlar?n korunup korunmad??? de?erlendirilmi?tir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Derecelendirme format? (Orijinal ölçek genellikle Likert tipi bir ölçek kullan?r, ancak derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemi?tir.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Kardiyak cerrahi geçirmi? hastalar.

Age Group: Yeti?kinler (Kardiyak cerrahi geçirebilecek ya? grubu).

Population Details: Türkiye'deki kardiyak cerrahi hastalar? örneklem grubu kullan?larak uyarlanm???t?r.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) ölçe?i.

Anahtar Kelimeler

Kardiyak Rehabilitasyon, Güvenirlik, Psikometri, Hem?irelik Ara?t?rmas?, Davran?? De?i?ikli?i, Öz-Düzenleme.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: sevcanhunter@gmail.com

Correspondence Address: Sevcan Avc? (Ba?kent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi)

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

?zinler: Ölçe?in kullan?m? için orijinal yazarlardan ve uyarlamay? yapan Sevcan Avc?'dan izin al?nmas? gerekebilir. Akademik tezlerde yer alan araçlar?n ticari olmayan amaçlarla kullan?m? genellikle serbesttir, ancak her zaman yazara dan???lmas? önerilir.

Ücret: Ticari kullanım bilgisi mevcut değildir. Yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir.

Test Yılı: Türkiye uyarlama çalışması 2011 yılında tamamlanmıştır.

Kaynaklar

Aşağıda, Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği'nin kardiyak cerrahi versiyonunun Türkiye uyarlamasına ait temel referanslar listelenmiştir:

Avcı, S. (2011). *Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği (BEBÖ): Kardiyak cerrahi versiyonu'nun Türkiye için geçerlik ve güvenilirlik çalışması* (Yüksek lisans tezi). Bakırköy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bu tezin Ulusal Tez Merkezi'ndeki bağlantısı: tez.yok.gov.tr

Barnason Etkililik Beklenti Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçek maddeleri bu kaynakta sağlanmamıştır. Ancak, ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: barnason-etkililik-beklenti-olcegi-toad.pdf